

Europeiska
kommissionen

Dina socialförsäkringsrättigheter

i Tyskland

Informationen i denna vägledning har utarbetats och uppdaterats i nära samarbete med de nationella företrädarna för det ömsesidiga informationssystemet om social trygghet inom EU (Missoc).

Ytterligare information om nätverket Missoc finns på Internet:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sv&catId=815>

Vägledningen ger en allmän beskrivning av socialförsäkringssystemen i respektive länder. Ytterligare information kan hämtas från andra publikationer från Missoc, som samtliga nås genom nämnda länk. Du kan även kontakta de behöriga myndigheter och institutioner som förtecknas i bilaga till vägledningen.

Varken Europeiska kommissionen eller någon annan person som företräder kommissionen kan hållas ansvarig för hur informationen i denna publikation används.

Innehållsförteckning

Kapitel I: Allmänt, organisation och finansiering	4
Allmänt	4
Organisation av det sociala skyddet	5
Finansiering	6
Kapitel II: Hälsa- och sjukvård	8
Rätt till hälsa- och sjukvård.....	8
Omfattning	8
Tillgång till hälsa- och sjukvård	10
Kapitel III: Kontantförmåner vid sjukdom.....	11
Rätt till kontantförmåner vid sjukdom	11
Omfattning	11
Tillgång till kontantförmåner vid sjukdom	11
Kapitel IV: Förmåner vid moderskap och faderskap	13
Rätt till förmåner vid moderskap och faderskap	13
Omfattning	13
Tillgång till förmåner vid moderskap och faderskap	13
Kapitel V: Förmåner vid invaliditet.....	14
Rätt till förmåner vid invaliditet	14
Omfattning	15
Tillgång till förmåner vid invaliditet	15
Kapitel VI: Ålderspensioner och åldersförmåner.....	16
Rätt till åldersförmåner.....	16
Ålderspension (<i>Regelaltersrente</i>)	16
Omfattning	17
Tillgång till åldersförmåner.....	17
Kapitel VII: Efterlevandeförmåner	18
Rätt till efterlevandeförmåner.....	18
Omfattning	18
Tillgång till efterlevandeförmåner.....	19
Kapitel VIII: Förmåner vid arbetsskada	20
Rätt till förmåner vid arbetsskada	20
Omfattning	20
Tillgång till förmåner vid arbetsskada	22
Kapitel IX: Familjeförmåner	23
Rätt till familjeförmåner.....	23
Omfattning	24
Tillgång till familjeförmåner.....	24
Kapitel X: Arbetslöshet.....	25
Rätt till arbetslöshetsförmåner.....	25
Omfattning	26
Tillgång till arbetslöshetsförmåner	27
Kapitel XI: Minimiresurser	28
Rätt till förmåner som rör minimiresurser	28
Omfattning	28
Tillgång till förmåner som rör minimiresurser	29
Kapitel XII: Långtidsvård.....	30
Rätt till långtidsvård.....	30
Omfattning	30
Tillgång till långtidsvård.....	31
Bilaga : Institutioners adresser och telefonnummer samt användbara webbplatser ...	32

Kapitel I: Allmänt, organisation och finansiering

Allmänt

Den lagstaddade socialförsäkringen i Tyskland omfattar fem grenar: sjukförsäkring, omvårdnadsförsäkring, pensionsförsäkring, olycksfallsförsäkring och arbetslöshetsförsäkring. I detta avsnitt förklaras vilka försäkringsinstitutionerna är och vem som omfattas av dessa försäkringar, samt hur det går till att ansluta sig och betala in försäkringsavgifterna.

Socialförsäkring för lantbrukare, försäkringen för hantverkare och socialförsäkringen för konstnärer och publicister har inte tagits med i denna vägledning. Närmare upplysningar om dessa försäkringar lämnas av de behöriga försäkringsinstitutionerna.

Försäkringsinstitutionerna har inrättat förbindelseorgan för kontakter med andra EU-medlemsstater på socialförsäkringsområdet. Om du har problem eller frågor om socialförsäkringen i Tyskland eller i en eller flera andra medlemsstater kan du vända dig till det [behöriga förbindelseorganet](#).

Bortsett från några få yrkesgrupper (t.ex. tjänstemän, domare och soldater) omfattas alla anställda av en obligatorisk försäkring. Å andra sidan är personer som endast förvärvsarbetar i liten omfattning och vars lön inte överskrider 400 euro i månaden samt korttidsanställda som arbetar mindre än 50 dagar per kalenderår undantagna från försäkringskravet.

Det är i princip möjligt att frivilligt fortsätta att vara ansluten till försäkringen genom att ansöka om detta hos federala arbetsmarknadsbyrån (*Bundesagentur für Arbeit*). I sådant fall måste du ha omfattats av en obligatorisk försäkring eller ha haft arbetslöshetsersättning under minst 12 månader under de 24 månaderna innan du inleder din företagsverksamhet. Mer information om detta kan du få från din lokala arbetsförmedling.

Utöver de socialförsäkringsgrenar som beskrivs ovan finns det även offentlig social omsorg, minimiförmåner för arbetssökande, äldre och personer med nedsatt arbetsförmåga samt olika familjeförmåner och bostadsbidrag.

Anmälningförfarande

Så snart du börjat arbeta vidtar arbetsgivaren de åtgärder som behövs för att anmäla dig till försäkringssystemen. Anmälan görs till sjukkassan (*Krankenkasse*), som i sin tur anmäler dig till omvårdnads-, pensions- och arbetslöshetsförsäkringarna. Du får ett försäkringsnummer (*Versicherungsnummer*) under vilket dina försäkringsperioder och den lön som avgifterna ska dras på registreras hos pensionsförsäkringsinstitutionen.

När du börjar arbeta får du ett socialförsäkringskort (*Sozialversicherungsausweis*) från pensionsförsäkringsinstitutionen. På kortet anges efternamn, ev. flicknamn, förnamn och försäkringsnummer. För vissa yrken (t.ex. inom byggnadsbranschen) krävs det också identifikationshandlingar (pass, id-kort) och du måste alltid ha kortet med dig i arbetet. Din arbetsgivare kommer att informera dig om detta.

Alla som får ett nytt försäkringsnummer får ett meddelande om vilken pensionsförsäkringsinstitution som är behörig i deras fall. Om du är egenföretagare måste du själv anmäla dig till din behöriga sjukkassa.

Organisation av det sociala skyddet

Lagstadgad pensionsförsäkring

Den lagstadgade sjukförsäkringen (*Gesetzliche Rentenversicherung*) förvaltas av tyska statliga pensionsförsäkringen (*Deutsche Rentenversicherung Bund*), de regionala försäkringsinstitutionerna inom Deutsche Rentenversicherung (*Regionalträger der Deutschen Rentenversicherung*), tyska pensionsförsäkringsinstitutionen för gruvarbetare, järnvägsarbetare och sjömän (*Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See*) och jordbrukspensionskassorna (*Landwirtschaftliche Alterskassen*).

Lagstadgad sjukförsäkring

Den lagstadgade sjukförsäkringen (*Gesetzliche Krankenversicherung*) förvaltas av ungefär 145 försäkringskassor. En del av dem är organiserade på regional nivå (t.ex. lokala sjukförsäkringskassor, *Ortskrankenkassen*), en del på nationell nivå (t.ex. de flesta ersättningskassor, *Ersatzkassen*). Så gott som alla försäkringstagare får själva välja vilken kassa de ska ansluta sig till, oavsett vilket yrke de har eller var de är anställda (med undantag för kassan för jordbrukare). Bortsett från några få yrkesgrupper (t.ex. tjänstemän, domare och militärer) omfattas alla anställda av en obligatorisk försäkring, så länge deras inkomst inte överskrider den årliga inkomstgränsen för den obligatoriska försäkringen. För förvärsarbete i mindre omfattning gäller särskilda regler. Sjukförsäkringskassorna administrerar inbetalningarna av alla avgifter för samtliga socialförsäkringsgrenar.

Lagstadgad omvårdnadsförsäkring

Varje lagstadgad sjukförsäkringskassa omfattar även en särskild sjukförsäkringskassa för omvårdnad vid långvarigt behov med självständigt ansvar för förmåner till personer med behov av långtidsvård. Alla personer som är anslutna till en lagstadgad sjukförsäkringskassa är också anslutna till omvårdnadsförsäkringen från samma kassa. Om du har en privat sjukförsäkring måste du teckna en privat omvårdnadsförsäkring där. (Dessutom är det möjligt att teckna en försäkring för omvårdnad vid långvarigt behov hos privata försäkringsgivare.)

Lagstadgad olycksfallsförsäkring

Relevanta organisationer för den lagstadgade olycksfallsförsäkringen (*Gesetzliche Unfallversicherung*) är olycksfallsförsäkringsinstitutionerna för varje industri- och jordbrukssektor (*Berufsgenossenschaften*) samt olycksfallsförsäkringsinstitutionerna inom den offentliga sektorn.

Lagstadgad arbetslöshetsförsäkring

Den lagstadgade arbetslöshetsförsäkringen (*Gesetzliche Arbeitslosenversicherung*) är obligatorisk och genomförs av den federala arbetsmarknadsbyrån (*Bundesagentur für Arbeit, BA*). Byrån består av en central förvaltning, regionalkontor och arbetsförmedlingar. Den lagstadgade arbetslöshetsförsäkringen är en rättighet som

omfattar alla anställda (arbetare, tjänstemän, lärlingar och funktionshindrade ungdomar).

Självreglering

De olika socialförsäkringsgrenarna regleras av försäkringsinstitutionerna enligt principen om självreglering. För det ändamålet inrättar försäkringsinstitutionerna självregleringsorgan (representantmöten, kommittémöten eller administrativa nämnder) som består av lika många företrädare för arbetsgivarna som för försäkringstagarna. När det gäller arbetslöshetsförsäkringen utgör företrädare för den offentliga sektorn en tredje part. Ledamöterna i självregleringsorganen väljs var sjätte år enligt ett rotationsschema av arbetsgivarna och de försäkrade personerna.

Tillsyn

De självreglerade socialförsäkringsinstitutionerna utför sina arbetsuppgifter på eget ansvar i enlighet med lagen och andra tillämpliga bestämmelser. De står under statlig tillsyn som utförs av tillsynsmyndigheten. Federala försäkringsinstitutioner som är behöriga för fler än tre delstater står i allmänhet under tillsyn av den federala försäkringsmyndigheten (*Bundesversicherungsamt*). Övriga försäkringsinstitutioner (på delstatsnivå) står under tillsyn av den delstat där de är belägna. Din försäkringsinstitution informerar dig om vilket tillsynsorgan som är aktuellt för dig. I de fall den tyska federala pensionsförsäkringsinstitutionen är ansvarig för grundläggande frågor och horisontella funktioner, utförs tillsynen i allmänhet av Förbundsministeriet för arbete och sociala frågor och av den federala försäkringsmyndigheten.

Finansiering

Socialförsäkringssystemet finansieras genom socialförsäkringsavgifter som betalas av arbetsgivare och arbetstagare samt genom allmänna skattemedel.

Om du är arbetstagare och din inkomst överstiger en viss nivå är du skyldig att betala in avgifter till sjukförsäkringen, omvårdnadsförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och pensionsförsäkringen. Avgiftens storlek för en lagstadgad försäkring utgörs av en fastställd procentandel av lönen. Den anställde betalar 53 % och arbetsgivaren betalar cirka 47 %. Om du är egenföretagare måste du däremot själv betala hela avgiften till sjuk-, omvårdnads- och pensionsförsäkringarna. Avgifterna för olycksfallsförsäkringen betalas helt och hållet av arbetsgivaren.

Det är arbetsgivaren som har ansvaret för att räkna ut och betala in avgifterna. Arbetsgivaren behåller sin andel av avgifterna och betalar den totala socialförsäkringsavgiften (dvs. avgifter för sjuk-, omvårdnads- och arbetslöshetsförsäkring) till den sjukkasse (mottagandeorgan) du anger.

De totala avgifterna för sjukförsäkringen motsvarar för närvarande ungefär 15,5 % av lönen upp till ett högsta belopp som fastställs årligen (taket för avgiftsberäkningen är 45 900 euro/år). Arbetsgivaren betalar 7,3 % av avgifterna. Om sjukkassans finansieringsbehov inte täcks av de inkomstrelaterade avgifterna får försäkringskassan ta ut en kompletterande avgift som inte är inkomstrelaterad. Om den lagstadgade sjukförsäkringens genomsnittliga kompletterande avgift överstiger 2 % av din avgiftsgrundande inkomst har du rätt till social ersättning (*Sozialausgleich*).

Avgiften till omvårdnadsförsäkringen (Pflegeversicherung) uppgår till 1,95 %. Försäkringstagare som är födda 1940 eller senare och inte har några barn betalar en extra avgift på 0,25 % efter fyllda 23 år.

Inkomsttaket för den obligatoriska sjukförsäkringen respektive omvårdnadsförsäkringen var 50 850 euro per år.

För den allmänna pensionsförsäkringen uppgår det sammanlagda beloppet till 19,60 % av lönen upp till taket för avgiftsberäkningen (67 200 euro per år i de gamla delstaterna och 57 600 euro per år i de nya delstaterna). Arbetsgivaren betalar i allmänhet hälften av avgifterna.

Avgifterna för arbetslöshetsförsäkringen uppgår till 3,0 % av lönen upp till det tak som gäller för avgiftsberäkningen för arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsgivaren betalar hälften av avgifterna och arbetstagaren hälften.

De som uppbär (offentligt finansierade) familjebidrag är avgiftsbefriade.

Kapitel II: Hälsa- och sjukvård

Rätt till hälso- och sjukvård

Alla invånare är skyldiga att ansluta sig till den lagstadgade eller privata sjukförsäkringen (om de inte har en inkomst som överstiger taket för obligatorisk försäkring på 20 850 euro).

Följande har rätt till förmåner:

- Anställda och personer som genomgår yrkesutbildning, inklusive lärlingar.
- Pensionärer som har tillräckligt lång försäkringsperiod.
- Arbetslösa som uppstår förmåner från arbetsmarknadsmyndigheten.
- Funktionshindrade som har skyddad anställning.
- Personer som deltar i åtgärder för återanpassning till yrkeslivet samt personer som utbildas för någon form av anställning på särskilda utbildningsinstitutioner för ungdomsstöd (*Jugendhilfe*).
- Personer som studerar vid erkända högre utbildningar.
- Jordbrukare och medhjälpare familjemedlemmar.
- Konstnärer och författare.
- Personer som inte har någon annan rätt till hälso- och sjukvårdstjänster (under vissa förutsättningar).

Ingen minsta försäkringsperiod krävs.

Omfattning

Förebyggande hälsokontroller

När det gäller tidig diagnostisering av sjukdomar har du och dina familjemedlemmar rätt att i förebyggande syfte genomgå vissa undersökningar:

- Undersökningar för tidig diagnostisering av sjukdomar hos barn tills barnet fyllt sex år samt efter det att barnet fyllt tio år.
- En årlig undersökning för tidig diagnostisering av cancersjukdomar, för kvinnor från det år de fyller 20 år och för män från det år de fyller 45 år.
- En hälsokontroll vartannat år för tidig diagnostisering av framför allt hjärt-, kärl- och njursjukdomar och diabetes hos försäkrade som fyllt 35 år.

Läkarvård

Så länge försäkringen gäller har du och dina familjemedlemmar rätt till vård av allmänläkare, specialist och tandläkare.

En vuxen person måste betala en särskild vårdavgift (*Praxisgebühr*) på 10 euro en gång per kvartal, för varje första besök hos läkare eller tandläkare. Denna särskilda vårdavgift (*Praxisgebühr*) behöver inte betalas vid remiss från en läkare under samma kvartal och för tvåårskontrollen hos tandläkare.

Läkemedel och hjälpmedel

Läkemedel förskrivs av läkare som är anslutna till sjukkassan (*Vertragsarzt*) och läkemedlen kan erhållas på alla apotek. I regel betalar du en avgift på 10 % av försäljningspriset, dock minst 5 euro och högst 10 euro, per recept. Avgiften får emellertid aldrig bli högre än priset på läkemedlet. Mediciner mot förkylning och influensa, inklusive läkemedel för behandlingen av dessa som t.ex. läkemedel mot täppt näsa, smärtstillande medel, hostmediciner och slemlösande medel, mun- och halsbehandlingsmedel, dock inte för svampinfektioner, laxeringsmedel och preparat mot åksjukamåste du betala själv.

Läkemedel vars huvudsyfte är att öka livskvaliteten täcks inte heller av försäkringen. Särskilt gäller undantaget läkemedel för behandling av erektionsproblem, för stimulans och höjning av sexuell potens, för rökavvänjning, för viktminskning för aptitbegränsning för reglering av kroppsvikten eller för bättre hårväxt. Det förekommer emellertid undantag till regeln om att receptfria läkemedel inte betalas av försäkringskassan. Det betalas t.ex. (viss) ersättning för läkemedel till barn upp till 12 år med en utvecklingsstörning samt för läkemedel som gäller som terapistandard vid behandling av allvarliga sjukdomar, enligt riktlinjerna från gemensamma federala kommittén (*Gemeinsamer Bundesausschuss*).

Försäkrade har dessutom rätt till olika slags behandlingar (sjukgymnastik, logopedi, yrkesterapi, fotvård). Man måste dock betala en avgift på 10 % av kostnaderna plus 10 euro per recept.

Sjukkassan ersätter även kostnader för medicinskt nödvändiga hörapparater, proteser och andra hjälpmedel, uppgående till avtalade priser, upp till ett fastställt belopp. Vuxna försäkrade har endast begränsad rätt till synhjälpmedel. Sjukkassan måste först godkänna tillhandahållandet av hjälpmedlen, om de inte undantagits. Den extra avgiften för hjälpmedel motsvarar 10 % av priset, dock minst 5 euro och högst 10 euro. Avgiften får emellertid inte vara högre än priset på den köpta produkten. Den extra avgiften för hjälpmedel avsedda för konsumtion är begränsad till 10 % för hela månadens leverans av sådana hjälpmedel.

Tandvård

Konservativa och kirurgiska behandlingar som är medicinskt nödvändiga ersätts fullt ut av sjukkassan.

För käkortopedisk behandling (förebyggande behandling samt korrigerande av defekter i käke eller tänder) betalar du själv 20 % av kostnaderna. Din andel på 20 % betalar sjukkassan tillbaka till dig efter avslutad behandling. Nödvändig tandreglering ersätts fullt ut för försäkrade under 18 år (i vissa fall även för äldre personer).

Försäkrade personer får diagnosrelaterade fasta bidrag för tandproteser och tandkronor, motsvarande 50 % av kostnaderna för den fastställda standardvården, den så kallade standardförmånen (*Regelleistung*). Det fasta bidraget ökar om regelbundna förebyggande behandling kan bevisas. Utöver det fasta bidraget har försäkrade personer med lägre inkomst än ett visst tröskelvärde rätt till samma belopp och till medicinskt nödvändig standardförmån utan att orimligt höga priser tas ut.

Hemsjukvård och hemhjälp

Om du vid sjukdom inte kan få nödvändig vård och tillsyn i hemmet av någon annan familjemedlem, kan sjukkassan bevilja hemsjukvård av särskild personal som ett komplement till den medicinska vården. Denna rättighet gäller endast om det finns behov av sjukhusvård, men denna inte går att tillhandahålla eller om den aktuella behandlingen går att undvika eller förkortas genom hemsjukvård. Denna rätt gäller i princip högst fyra veckor vid varje sjukdomstillfälle.

Rätten till hemhjälp (*Haushaltshilfe*), om du inte kan sköta hushållet på grund av sjukdom, är begränsad till fyra veckor per sjukdomsepisod. Hemhjälp beviljas dock bara om du har barn under 12 år eller ett funktionshindrat barn som inte kan skötas av någon annan i familjen.

Sjukhusvård

Du har rätt till all den sjukhusvård du behöver. Du måste ha läkarintyg på att behandlingen är nödvändig. Med undantag av akuta fall måste ansökan om att sjukkassan ska betala kostnaderna lämnas in i förväg. Du betalar själv en avgift på 10 euro per vård dag till sjukhuset för högst 28 dagar per kalenderår.

Resekostnader

Under vissa förutsättningar kan sjukkassan under vissa omständigheter helt eller delvis betala kostnaden för resor som är nödvändiga för att du ska kunna få medicinsk behandling. Som försäkrad betalar du själv 10 % av resekostnaderna, dock minst 5 euro och högst 10 euro per resa.

Tillgång till hälso- och sjukvård

Före behandlingen måste du uppvisa ett sjukförsäkringskort (*Krankenversicherungskarte*) för läkaren. I akuta fall kan du också få behandling utan detta kort. Du måste i så fall uppvisa ditt sjukförsäkringskort inom tio dagar.

Behandling utförs av läkare eller tandläkare som är anslutna till sjukkassan (*Vertragsarzt eller Vertragszahnarzt*), vilket mer än 90 % av alla praktiserande läkare är. Du kan välja en läkare antingen när du behöver behandling eller i början av varje kvartal.

En förteckning över dessa läkare får du från din sjukförsäkringsinstitution.

Om din läkare anser att du behöver remitteras till specialist, poliklinik eller liknande utfärdar han eller hon en remiss (*Überweisungsschein*).

Kapitel III: Kontantförmåner vid sjukdom

Rätt till kontantförmåner vid sjukdom

Om du är anställd i Tyskland och blir arbetsoförmögen på grund av sjukdom fortsätter arbetsgivaren att betala lönen oavsett din arbetstid per vecka eller månad. Rätten till fortsatta löneutbetalningar (*Entgeltfortzahlung*) föreligger endast om anställningsförhållandet har varat i fyra veckor utan avbrott.

Omfattning

Om du utan egen förskyllan drabbas av arbetsoförmåga på grund av sjukdom betalar arbetsgivaren i regel full lön under de första sex veckorna.

Om arbetsgivaren inte betalar någon lön alls eller om löneutbetalningen upphör, kan du få sjukpenning (*Krankengeld*) från sjukkassan. Den utgör 70 % av den lön du normalt uppbär (*Regelentgelt*), men får inte vara högre än 90 % av den normala nettolönen.

Sjukpenning utbetalas tills den intygade arbetsförmågan upphör. För en och samma sjukdom kan sjukpenning dock utbetalas under högst 78 veckor under tre år. Efter denna treårsperiod kan man under vissa förutsättningar beviljas sjukpenning under ytterligare en treårsperiod.

Om du uppbär andra förmåner som t.ex. tysk förtidspension (*Erwerbsunfähigkeitsrente* eller *Berufsunfähigkeitsrente*) eller utländska förmåner får du ingen eller reducerad sjukpenning.

Tillgång till kontantförmåner vid sjukdom

Du måste omedelbart göra sjukanmälan till arbetsgivaren och meddela hur länge du förväntas vara arbetsoförmögen.

Om arbetsförmågan varar i mer än tre kalenderdagar ska du senast den fjärde sjukdagen ge arbetsgivaren ett läkarintyg. Rätten till kontantförmån vid sjukdom föreligger i princip från dagen efter det att läkaren konstaterar arbetsförmågan. På läkarintyget anges arbetsförmågans förväntade varaktighet. Intyget ska du lämna till arbetsgivaren.

Kallelse till läkarundersökning måste noga höras. Uteblir man utan särskild anledning från en inbokad läkarundersökning, kan sjukpenningen komma att dras in.

Du måste meddela din sjukkassa om du uppbär någon annan förmån (t.ex. pension) och om din sjukdom har samband med arbetsolycksfall eller yrkessjukdom. Så länge arbetsförmågan består måste du ha sjukkassans tillstånd för att resa från Tyskland. I annat fall kan du gå miste om rätten till sjukpenning.

Rätt till kontantförmåner vid vård av sjukt barn

Om du omfattas av lagstadgad sjukförsäkring och ditt barn (upp till tolv års ålder) blir sjukt och i behov av vård (enligt läkarintyg) har du rätt till sjukförmån i upp till tio arbetsdagar per barn (sammanlagt i upp till 25 arbetsdagar) under ett kalenderår, under förutsättning att ingen annan i hushållet kan ta hand om barnet.

Kapitel IV: Förmåner vid moderskap och faderskap

Rätt till förmåner vid moderskap och faderskap

Alla kvinnor som har rätt till [förmåner från sjukförsäkringen](#) har också rätt till vårdförmåner under graviditeten och efter nedkomsten.

Kvinnor som omfattas av den lagstadgade sjukförsäkringen får en moderskapspenning på 13 euro per kalenderdag under föräldraledigheten och för förlossningsdagen, om de har rätt till sjukförmåner vid arbetsoförmåga eller inte får lön under föräldraledigheten. Kvinnliga anställda som själva inte omfattas av den lagstadgade sjukförsäkringen (t.ex. privatförsäkrade kvinnor eller kvinnor som har lagstadgad sjukförsäkring genom härledd rätt (*familienversichert*)) kan sammanlagt få högst 210 euro i moderskapspenning, som betalas av förbundsstaten.

Omfattning

Vårdförmånerna vid moderskap omfattar följande:

- Läkarbesök och hjälp av barnmorska under havandeskapet och efter nedkomsten.
- Hjälp av barnmorska vid förlossningen, vid behov också av läkare.
- Mediciner, förband och andra hjälpmedel och läkemedel.
- Ersättning för kostnader när förlossningen sker på sjukhus.
- Rätt till vård i hemmet.
- Rätt till hemhjälp.

Den utbetalas sex veckor före nedkomsten och åtta veckor efter nedkomsten (vid för tidig födsel och flerbarnsfödsel tolv veckor). Vid för tidig födsel förlängs moderskapsledigheten efter förlossningen med de dagar som inte kunde tas ut före förlossningen. Den är inkomstrelaterad och uppgår till högst 13 euro per dag. Din arbetsgivare betalar eventuell mellanskillnad mellan lönen och moderskapspenningen.

Tillgång till förmåner vid moderskap och faderskap

Vid graviditet skall man ha ett moderskapspass (*Mutterschaftspass*), som innehåller upplysningar om vilka undersökningar som behövs.

Kapitel V: Förmåner vid invaliditet

Rätt till förmåner vid invaliditet

Alla som omfattas av den lagstadgade pensionsförsäkringen (dvs. alla arbetstagare och vissa grupper av egenföretagare som tjänar mer än minimiinkomsten) omfattas också av invaliditetsförsäkringen.

Pension på grund av allmän arbetsoförmåga (Erwerbsminderung)

Om din försörjningsförmåga är nedsatt av hälsoskäl och du därför inte kan utöva ett förvärvsarbete på arbetsmarknadens normala villkor under minst sex timmar (pension på grund av partiell arbetsoförmåga) eller minst tre timmar (pension för total arbetsoförmåga) har du rätt till denna pension.

För att få pension måste du kunna påvisa att du tillhört försäkringen i minst 60 avgiftsmånader (intjänandetid). Dessutom måste du under de fem senaste åren innan arbetsförmågan blev nedsatt ha betalat in obligatoriska avgifter i tre år. Perioden på fem år kan förlängas på grund av t.ex. perioder av arbetsoförmåga, arbetslöshet, utbildning eller vård av barn. Om den försäkrade blir arbetsoförmögen mindre än sex år efter avslutad utbildning gäller mindre stränga regler för intjänandetid.

Pension på grund av partiell arbetsoförmåga (teilweise Erwerbsminderung)

Enligt principen om skydd för berättigade förväntningar kan försäkringstagare också få pension om deras förvärvsförmåga är delvis nedsatt och de uppfyller villkoren i försäkringslagstiftningen, är födda före den 2 januari 1961 och nedsättningen i deras förvärvsförmåga förhindrar dem att arbeta under minst sex timmar per dag i sitt nuvarande yrke eller i ett annat yrke som är godtagbart för dem.

Tak för extrainkomst

Om du börjar arbeta och får en inkomst vid sidan av pensionen, kan din pension komma att dras in, om inkomsten överstiger ett visst belopp. Du bör därför kontakta din behöriga försäkringsinstitution innan du börjar arbeta för att höra vilka regler som gäller.

Särskilda regler för gruvarbetare

För gruvarbetare anses arbetsförmågan vara nedsatt om man på grund av sjukdom eller funktionshinder inte längre klarar av att utföra det tidigare arbetet eller annat motsvarande gruvarbete och om man inte klarar av att utföra ett likvärdigt arbete på annat område än gruvbrytning. Extrainkomst från ett arbete som inte ger samma inkomst som det tidigare arbetet, påverkar inte pensionen.

En gruvarbetare kan beviljas pension när han fyllt 50 år, om han inte utför något arbete som ger samma inkomst som det gruvarbete han dittills utfört. För rätt till denna pension måste man dock ha fullgjort en intjänandetid på 25 år.

Rehabiliteringsinsatser

I pensionslagstiftningen gäller principen "rehabilitering före pension". Om rehabiliteringsåtgärder kan bidra till att förbättra och återställa den försäkrades arbetsförmåga, så ska pensionsförsäkringsinstitutionen i första hand bevilja medicinsk eller arbetslivsinriktad rehabilitering i stället för förtidspension.

Omfattning

Hur stor pensionen blir beror på hur mycket socialförsäkringsavgifter som inbetalats under "den aktiva försäkringstiden". Vid sidan av avgiftsperioderna kan även andra avgiftsbefriade perioder eller perioder med nedsatta avgifter påverka pensionens storlek.

Tillgång till förmåner vid invaliditet

Man måste i princip alltid ansöka om en pension. Ansökan ska inlämnas till behörig socialförsäkringsinstitution.

Kapitel VI: Ålderspensioner och åldersförmåner

Rätt till åldersförmåner

Alla som är försäkrade i den lagstadgade pensionsförsäkringen (dvs. alla arbetstagare och vissa grupper av egenföretagare som tjänar mer än minimiinkomsten) är också försäkrade för ålderspension.

Ålderspensionen är en kompensation för det arbete man utfört under sitt yrkesverksamma liv. Villkor för att man ska få pension är att man uppnått en viss ålder och att man fullgjort ett visst antal försäkringsperioder (den allmänna kvalifikationstiden är fem års avgifts- och ersättningsperioder).

Om intjänandetiden är 5, 15 eller 25 år tillgodoräknas alla kalendermånader med avgifter och perioder med vård av barn under tre år. Om intjänandetiden är 35 år tillgodoräknas alla pensionsgrundande perioder. Detta gäller t.ex. utbildningsperioder och perioder för vård av barn under tio år.

Om man efter uppnådd pensionsålder vill arbeta mindre, kan man begära att få ta ut ålderspensionen som delpension (1/3, 1/2 eller 2/3 av full pension). Du kan också avstå från att begära pension. Om pensionen inte har tagits ut eller om den tagits ut som delpension när man fyllt 65 år så höjs den uttagna delen av pensionen med 0,5 % i månaden (6 % på ett år).

Ålderspension (*Regelaltersrente*)

Den allmänna pensionsåldern höjs gradvis till 67 år från och med 2012 och fram till 2029. Detta gäller till att börja med personer födda 1947.

För alla födda efter 1963 kommer den allmänna pensionsåldern att vara 67 år. Den som är försäkrad kan fortfarande gå i pension vid 65 år utan att pensionsbeloppet reduceras, förutsatt han eller hon under 45 års tid har betalat in obligatoriska avgifter i samband med förvärvsarbete och vård samt från barnperioder med vårdnad av barn upp till tio års ålder.

Det finns inget tak för extrainkomst när det gäller ålderspensionen.

Förtida uttag av pension

Pensionsåldern för förtida uttag av pension kommer att justeras i förhållande till den nya allmänna pensionsåldern. Det görs emellertid ingen justering av de pensionstyper som är på väg att avskaffas. För dessa pensioner är pensionsåldern fortfarande 65 år.

Den som har pensionsförsäkringsperioder på 35 år och fyllt 63 år kan begära förtida uttag av pension (med sänkt pensionsbelopp).

Ålderspension för gravt funktionshindrade personer får tas ut från 65 års ålder av personer som har erkänt svåra funktionshinder när pensionen börjar tas ut och som har fullgjort en intjänandetid på 35 år. Det är möjligt att få ut en sådan förtida ålderspension från 62 års ålder. Pensionsbeloppet sänks i så fall.

De som är födda före den 1 januari 1952 får begära nedsatt ålderspension vid 63 års ålder om de

- har fullgjort en intjänandetid på 15 år,
- har betalat in obligatoriska avgifter i samband med en anställning eller försäkrat arbete under åtta av de senaste tio åren före pension,
- är arbetslösa när pensionen inleds,
- har varit arbetslösa sammanlagt 52 veckor efter 58 års ålder och sex månader eller om de har arbetat deltid av åldersskäl (*Altersteilzeitarbeit*) under minst 24 månader innan pensionen tas ut.

Som kompensation för att pensionen betalas ut under längre tid reduceras den med 0,3 % för varje månad som den tas ut i förtid (när det gäller ålderspension för gravt funktionshindrade personer före 65 års ålder).

Särskilda regler gäller för gruvarbetare. De har möjlighet att få ålderspension vid 60 års ålder och efter en intjänandetid på 25 år.

Ålderspension för kvinnor

Kvinnor får begära nedsatt ålderspension redan när de fyllt 60 år, om de kan påvisa att de har betalat in obligatoriska avgifter i mer än tio år efter det att de fyllt 40 år. Intjänandetiden är 15 år. De som är födda 1952 eller senare har emellertid inte rätt till den här typen av ålderspension.

Omfattning

Hur stor pensionen blir beror huvudsakligen på hur mycket socialförsäkringsavgifter som inbetalats under "den aktiva försäkringstiden". Vid sidan av avgiftsperioderna kan även andra avgiftsbefriade perioder eller perioder med nedsatta avgifter påverka pensionens storlek.

Tillgång till åldersförmåner

Man måste i princip alltid ansöka om en pension. Ansökan ska inlämnas till behörig socialförsäkringsinstitution.

Kapitel VII: Efterlevandeförmåner

Rätt till efterlevandeförmåner

Alla som är försäkrade i den lagstadgade pensionsförsäkringen (dvs. alla arbetstagare och vissa grupper av egenföretagare som tjänar mer än minimiinkomsten) är också försäkrade för efterlevandepension.

Änke- eller änklingspension ges till efterlevande maka/make eller efterlevande partner samt i vissa fall till frånskild maka/make.

För att få **änke- eller änklingspension** måste man fullgöra kvalifikationstiden på fem års avgifts- och ersättningsperioder. Kvalifikationstiden kan anses vara fullgjord om den försäkrade har avlidit till följd av ett arbetsolycksfall eller en kort tid efter avslutad utbildning. För att efterlevande maka/make ska ha rätt till pension måste äktenskapet i princip ha varat i minst ett år.

När en försäkringstagare avlider beviljas efterlevande barn i princip barnpension upp till 18 års ålder, eller upp till 27 år om de studerar eller genomgår en yrkesutbildning, arbetar som volontärer med socialt arbete eller miljöarbete under ett år, eller om de på grund av ett funktionshinder inte kan tillgodose sina behov. Om studierna eller yrkesutbildningen avbryts på grund av lagstadgad militär- eller samhällstjänst, förlängs rätten till barnpension med motsvarande period efter 27 års ålder. Halv barnpension beviljas om en av föräldrarna fortfarande är i livet, full barnpension beviljas om båda föräldrarna är avlidna.

Omfattning

Änke- eller änklingspension (*Witwen- und Witwerrenten*)

Änke- eller änklingspensionen uppgår till 25 % av den avlidna personens fulla invaliditetspension (*Rente wegen voller Erwerbsminderung*) (den s.k. "lilla änke- eller änklingspensionen", "kleine Witwenrente"). Denna pension betalas ut under högst två år. Pensionen höjs om mottagaren har försörjningsansvar för ett barn, har fyllt 45 år (mellan 2012 och 2029 ska åldersgränsen gradvis höjas till 47 år) eller mottagarens arbetsförmåga är nedsatt med 55 % (den s.k. "stora änke- eller änklingspensionen", "grosse Witwenrente"). Änkor eller änklingar som har vårdat barn får dessutom ett tillägg. Vid skilsmässa delas gemensamt intjänade rättigheter som avser ålders- och invaliditetsförsäkring upp mellan före detta makar.

Delning av pension

I stället för att betala makens och den efterlevandes förmåner på vanligt sätt kan makar genom en gemensam anmälan begära att de pensionsrättigheter som intjänats under äktenskapet ska delas. Följande villkor gäller: Var och en av de båda makarna måste ha minst 25 års pensionsberättigande försäkringsperioder. Äktenskapet måste ha ingåtts efter 31.12.01 och/eller de båda makarna måste ha fyllt minst 40 år vid den tidpunkten. Om dessa villkor är uppfyllda kan även registrerade partner begära pensionsdelning.

Barnpension (*Waisenrente*)

För föräldralösa barn som har förlorat en förälder uppgår barnpensionen till 10 % av den avlidna förälderns pension plus ett särskilt tillägg för föräldralösa barn. För föräldralösa barn som har förlorat båda föräldrarna uppgår barnpensionen till 20 % av den avlidna förälderns pension plus ett särskilt tillägg för föräldralösa barn. Barnpensionen reduceras med maximalt 10,8 % om den försäkrade dör före 63 år.

Inkomstprövning

När efterlevandepensionernas storlek fastställs beaktas mottagarens förvärvs- eller pensionsinkomster i viss utsträckning och i förekommande fall även kapitalinkomster. Fribeloppet per månad uppgår för närvarande till 718,08 euro i de gamla delstaterna och till 637,03 euro i de nya delstaterna. Detta belopp höjs för varje barn som har rätt till barnpension. När det gäller barnpension sker ingen inkomstprövning förrän barnet har fyllt 18 år. Fribeloppet per månad för barnpension uppgår för närvarande till 478,72 euro i de gamla delstaterna och till 424,69 euro i de nya delstaterna. Om inkomsterna överskrider fribeloppet dras 40 % av den överskjutande inkomsten av från änke-, änklings- eller barnpensionen.

Tillgång till efterlevandeförmåner

Man måste i princip alltid ansöka om en pension. Ansökan ska inlämnas till behörig socialförsäkringsinstitution.

Kapitel VIII: Förmåner vid arbetsskada

Rätt till förmåner vid arbetsskada

Olycksfallsförsäkring är obligatorisk för arbetstagare och personer som genomgår en utbildning. Andra grupper omfattas också av den obligatoriska försäkringen. T.ex. omfattas barn på daghem, skolelever och studerande som genomgår utbildning eller vidareutbildning på högskolor. Egenföretagare omfattas i princip inte av den obligatoriska försäkringen, såvida de inte uttryckligen omfattas av försäkringen genom en bestämmelse i behörig försäkringsgivares stadgar. Egenföretagare kan dock frivilligt ansluta sig till den.

Förmåner från olycksfallsförsäkringen betalas endast ut om det har inträffat ett försäkringsärende. Med försäkringsärende avses arbetsolycksfall och yrkessjukdomar.

Som arbetsolycksfall räknas inte bara olycksfall som inträffar vid utövandet av en verksamhet som omfattas av försäkringen, utan även olycksfall på väg till eller från verksamheten. Som yrkessjukdomar räknas sådana sjukdomar som arbetstagaren drabbas av till följd av eller vid verksamhet som omfattas av försäkringen och som definieras i förordningen om yrkessjukdomar (med en förteckning över 73 erkända sjukdomar). För sjukdomar som inte är med i förteckningen har man också möjlighet att styrka att de är arbetsrelaterade (blandat system).

Det måste finnas ett orsakssamband mellan försäkringstagarens verksamhet och olyckan/sjukdomen samt mellan olyckan/sjukdomen och den nedsatta hälsan.

Omfattning

Som kompensation för en skada till följd av ett försäkringsärende kan du ha rätt till följande förmåner:

Läkarvård

Den medicinska behandlingen omfattar läkarvård, läkemedel, hjälpmedel och proteser samt hemvård och medicinsk rehabilitering.

Förmåner för återinträde i arbetslivet

Förmåner för deltagande i arbetslivet omfattar bl.a. förmåner som syftar till att en person ska kunna behålla eller få ett arbete, arbetsförmedling, praktikplatser, arbetsplatsanpassning, utbildning och vidareutbildning samt arbetslivsinriktad rehabilitering.

Förmåner för deltagande i det sociala livet

Syftet med dessa förmåner är att återintegrera personer i det sociala livet och framför allt hjälpa dem att

- förvärva praktiska kunskaper och förmågor,
- förstå omgivningen,
- förvärva, underhålla och utrusta en handikappanpassad bostad,

- leva självständigt inom ett vårdboende,
- delta i det kulturella och sociala livet.

Kompletterande förmåner

De kompletterande förmånerna omfattar bl.a. träning i grupp inom ramen för rehabiliteringsidrott som ordineras av läkare eller övervakas av läkare, resekostnader för att utöva denna idrott, reseassistans eller hemhjälp samt kostnader för barnomsorg.

Omvårdnadsförmåner

Om du har fått ett omvårdnadsbehov till följd av ett försäkringsärende har du rätt till vårdförmåner eller dagpenning (även om du redan uppstår pension).

Dagpenning vid arbetsskada och rehabiliteringspenning

Du har rätt till dagpenning vid arbetsskada under hela den tid du är oförmögen att arbeta. Dagpenningen uppgår till 80 % av din bruttolön före arbetsoförmågan, men kan inte bli högre än din nettolön. Den börjar utbetalas från den tidpunkt när sjuklönen från arbetsgivaren upphör och utbetalas i högst 78 veckor. Utbetalningarna av dagpenningen vid arbetsskada upphör inte innan sjukhusvistelsen avslutas. Dagpenningen upphör om arbetsskadelivränta beviljas.

Rehabiliteringsförmån utbetalas så länge insatser för att främja återinträde i arbetslivet pågår. Den är något lägre än förmånen vid arbetsskada.

Arbetsskadelivränta

Om din arbetsförmåga till följd av ett arbetsolycksfall eller en yrkessjukdom är nedsatt med minst 20 % under mer än 26 veckor efter det inträffade får du arbetsskadelivränta. Storleken på livräntan beror på graden av nedsättning av din förvärvsförmåga och på din årsinkomst (inkomsten under de senaste tolv kalendermånaderna för den dag då försäkringsärendet uppstod).

Efterlevandepensioner (*Hinterbliebenenrenten*)

Om din make eller maka avlider till följd av ett arbetsolycksfall eller en yrkessjukdom har du rätt till efterlevandepension. Den uppgår till 40 % av den avlidnes årliga förvärvsinkomst, om den efterlevande är över 47 år, förvärvsarbetar eller har ett barn att försörja. Om du inte har fyllt 45 år och om du inte har något barn att försörja har du under två år rätt till en årlig pension på 30 % av den avlidnes årliga förvärvsinkomst. Pensionen fortsätter dock att betalas efter de två årens utgång om dödsfallet inträffade före den 1 januari 2002 eller om äktenskapet ingicks före den 1 januari 2002 och minst en av makarna är född före den 2 januari 1962.

Barn under 18 år får barnpension (*Waisenrente*). Barn som mist en förälder får 20 % och barn som mist båda föräldrarna får 30 % av den försäkrades årliga förvärvsinkomst. Om barnet fortfarande studerar, utbetalas barnpensionen tills barnet fyller 27 år.

Om barnet har egna inkomster kan dessa komma att dras av från pensionen.

Engångsbelopp

Under vissa förutsättningar kan arbetsskadelivräntan utbetalas som ett engångsbelopp (*Abfindung*) i stället för som pension.

Ersättning vid dödsfall

Begravningshjälp (*Sterbegeld*) utbetalas vid dödsfall till följd av arbetsolycksfall eller yrkessjukdom. Ersättningen motsvarar 1/7 av referenslönen (i de gamla delstaterna: 4 500 euro – i de nya delstaterna: 3 840 euro).

Tillgång till förmåner vid arbetsskada

Det är den behöriga försäkringsinstitutionen som automatiskt fastställer om en skada klassificeras som försäkringsärende och ger rätt till förmåner. Du måste inte lämna in en begäran själv. Din arbetsgivare ska anmäla alla olyckor till olycksfallsförsäkringsinstitutionen.

Om du har råkat ut för en olycka måste du i allmänhet konsultera en specialistläkare (en så kallad *Durchgangsarzt*) som har utsetts av olycksfallsförsäkringsinstitutionen. Denna läkare fattar beslut om den fortsatta läkarvården i samarbete med din ansvariga olycksfallsförsäkringsinstitution.

Kapitel IX: Familjeförmåner

Rätt till familjeförmåner

Under förutsättning att nedanstående villkor är uppfyllda har alla som är bosatta i Tyskland rätt till barnbidrag (*Kindergeld*) och föräldrapenning (*Elterngeld*) för sina egna barn, för adopterade barn eller makans/makens barn (styvbarn). Även barnbarn eller fosterbarn som lever i samma hushåll kan ge rätt till barnbidrag.

Barnbidraget

Barnbidrag utbetalas för alla barn tills barnet fyller 18 år. För barn över 18 år kan barnbidrag beviljas om barnet

- ännu inte har fyllt 21 år och ännu inte har börjat arbeta, är registrerad som arbetsökande hos en arbetsförmedling i Tyskland eller i en annan EU-medlemsstat, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz,
- inte fyllt 25 år och studerar, genomgår yrkesutbildning, befinner sig i en övergångsperiod på högst fyra månader mellan två utbildningsperioder eller utför volontärarbete i enlighet med § 32.4, första meningen, punkt 2, i lagen om inkomstskatt (*EStG*) eller som inte kan påbörja eller fortsätta en yrkesutbildning på grund av det saknas utbildningsplatser,
- inte har möjlighet att försörja sig genom eget förvärvsarbete på grund av ett fysiskt eller psykiskt funktionshinder som har uppstått före 25 års ålder.

Vuxna barn kan endast tas i beaktande efter slutförd första yrkesutbildning om de inte är anställda. Det är tillåtet att ha en anställning som omfattar upp till 20 timmars regelbunden arbetstid per vecka, att genomgå yrkesutbildning eller att ha en obetydlig anställning.

Om militärtjänst eller civiltjänst som ersätter denna har fullgjorts kan barnbidrag betalas ut även utöver dessa åldersgränser till barn som genomgår utbildning eller befinner sig i en övergångsperiod eller till barn som söker arbete. I så fall förlängs den aktuella perioden med motsvarande tjänstgöringstiden. Barnbidrag betalas emellertid inte ut under militärtjänst eller civiltjänst som ersätter denna.

Du har inte rätt till barnbidrag för ett barn om du, din maka/make eller en annan person som barnet har en föräldra-/barn-relation till redan uppbär en liknande förmån.

Föräldrapenning (*Elterngeld*)

Föräldrapenningen utbetalas till modern och/eller fadern, under förutsättning att föräldrarna bor i samma hushåll som barnet och tar hand om det själva. Föräldern får ha ett deltidsarbete på högst 30 timmar i veckan. Det utbetalas som längst tills barnet är 14 månader.

Maka/make eller partner som tar hand om ett barn efter födseln (även om det inte är hennes eller hans eget barn) kan få föräldrapenning enligt samma villkor. Samma sak gäller för anhöriga intill tredje led, om föräldrarna inte själva kan ta hand om barnet på grund av olika problem (föräldrarnas sjukdom, funktionshinder eller dödsfall).

För adopterade barn och barn som tas emot i ett hushåll i adoptionssyfte kan föräldrapenning betalas ut i upp till 14 månader. Denna 14-månadersperiod inleds när barnet tas emot i hushållet. Rätten upphör när barnet har fyllt åtta år.

Omfattning

Barnbidraget

Barnbidraget uppgår till 184 euro för de två första barnen, 190 euro för det tredje barnet och 215 euro för det fjärde barnet och varje barn efter det.

Föräldrapenning

Föräldrar kan få föräldrapenning under lägst två månader (minimireferenstid) och högst tolv månader. I princip har båda föräldrarna gemensamt rätt till sammanlagt tolv månadsutbetalningar som beviljas per levnadsmånad för barnet. De har rätt till två ytterligare månadsutbetalningar om båda föräldrarna har tagit ut föräldrapenning och deras förvärvsinkomst har reducerats under minst två månader (gemensamma månader). Ensamstående föräldrar kan få föräldrapenning som inkomstersättning i upp till 14 månader.

Föräldrapenningen (*Elterngeld*) ersätter i princip 67 % av den justerade nettoinkomsten. Om nettoinkomsten före förlossningen var högre än 1 200 euro, sänks inkomstersättningen gradvis till 65 %. För låginkomsttagare höjs inkomstersättningen till 100 %. I absoluta tal motsvarar föräldrapenningen lägst 300 euro (oavsett inkomst) och högst 1 800 euro per månad. Familjer med flera små barn får en syskonbonus som uppgår till 10 % av den föräldrapenning de har rätt till, motsvarande minst 75 euro per månad.

Tillgång till familjeförmåner

Du måste göra en skriftlig ansökan om barnbidrag. Ansökningsblankett finns hos arbetsförmedlingen (kassan för familjeförmåner). Mer information finns på: <http://www.familienkasse.de>.

Arbetsförmedlingen (kassan för familjeförmåner) betalar ut ersättningen till det angivna bankkontot under den månad som barnbidraget avser.

Du är skyldig att utan särskild anmodan och omedelbart meddela arbetsförmedlingen (kassan för familjeförmåner) alla förändringar som gäller de uppgifter du lämnat i din ansökan som kan påverka din rätt till barnbidrag (t.ex. om barnet avslutat sin yrkesutbildning).

Vilken kassa för familjeförmåner som handlägger barnbidraget varierar beroende på bostadsort. Du får närmare upplysningar om detta från din kassa för familjeförmåner. Ansvarigt organ anges på: <http://www.familien-wegweiser-regional.de/Kindergeld.113.0.html>.

Föräldrapenning beviljas endast efter skriftlig ansökan. Byråer med ansvar för föräldrapenning bedömer ansökan och betalar ut förmånen. Det är olika byråer som utför denna uppgift i olika delstater (Bundesländer). Uppgift om vilken byrå som är ansvarig i ditt fall finns tillsammans med ansökningsblanketter på: <http://www.familien-wegweiser-regional.de/Elterngeld.73.0.html>.

Kapitel X: Arbetslöshet

Rätt till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsersättning

Den som är anställd eller lärling och blir arbetslös är i princip berättigad till arbetslöshetsersättning. Du har rätt till detta om du

- är registrerad som arbetslös på arbetsförmedlingen (*Arbeitsvermittlung*) och ansöker om ersättning,
- inte har något arbete eller arbetar högst 15 timmar i veckan,
- står till arbetsmarknadens förfogande (det vill säga du måste vara arbetsför och beredd att ta all sorts arbete som du erbjuds) och aktivt söker arbete,
- har fullgjort kvalifikationstiden för arbetslöshetsersättning, det vill säga du måste under de senaste två åren före arbetslösheten ha haft en anställning där du betalat in obligatoriska avgifter i minst 12 månader. Under vissa förhållanden och fram till juli 2012 räcker sex månaders anställning för att fullgöra kvalifikationstiden.

Som arbetslös är du skyldig att utnyttja alla möjligheter att hitta ett arbete. Du måste fullgöra åtagandena i det integrationsavtal som arbetsförmedlingen har ingått med dig.

Ersättning utbetalas inte förrän efter 12 veckors karenstid (*Sperrzeit*) om du, utan tungt vägande skäl,

- har sagt upp dig själv,
- tackar nej till ett arbete som du erbjuds av arbetsförmedlingen,
- vägrar delta i en erforderlig arbetsmarknadsåtgärd,
- ignorerar en anmodan att besöka arbetsförmedlingen eller inte direkt skriver in dig som arbetssökande.

Minimiförmåner för arbetssökande (arbetslöshetsersättning II/socialt tillägg)

När perioden med arbetslöshetsförmån har löpt ut, eller i tillägg till den ersättningen, kan du ha rätt till arbetslöshetsförmån typ II om du

- är arbetsförmögen,
- ligger under fattigdomsstrecket,
- är mellan 15 och 65 år (eller har uppnått den differentierade åldersgränsen enligt artikel 7 a i del II av socialförsäkringslagen (*Sozialgesetzbuch, SGB II*),
- är stadigvarande bosatt i Tyskland.

Förmånstagare som ligger under fattigdomsstrecket och som inte är arbetsförmögna, men som lever i behovsgemenskap (*Bedarfsgemeinschaft*) med en förmånstagare som ligger under fattigdomsstrecket och som är arbetsförmögen kan ha rätt till ett socialt tillägg om de inte omfattas av den kategori som avses i del XII av socialförsäkringslagen (*Sozialgesetzbuch, SGB XII*).

Omfattning

Arbetslöshetsersättning

Förmånen varierar beroende på din lön, vilken skattekategori som anges på ditt skattekort och på om du har barn eller inte.

Vid beräkningen av denna förmån beaktas den genomsnittliga dagslönen under föregående år, upp till ett förmånstak på 5 500 euro per månad i de gamla delstaterna och 4 800 euro per månad i de nya delstaterna.

Förmånstagare med barn får 67 % av nettolönen, medan förmånstagare utan barn får 60 %.

Hur länge du har rätt till arbetslöshetsförmån beror på dina avgiftsperioder och din ålder. Förmånen betalas ut under högst 24 månader. Tiden varierar från sex månader för personer som omfattats av den obligatoriska försäkringen under 12 månader till maximalt 24 månader för äldre personer som omfattats av den obligatoriska försäkringen under 48 månader. I särskilda fall betalas förmånerna ut i mellan tre och fem månader, efter en kvalifikationstid på sex till tio månaders anställning. Detta gäller fram till juli 2012.

Minimiförmåner för arbetssökande (arbetslöshetsersättning II/socialt tillägg)

Minimiförmåner för arbetssökande är ett behovs- och inkomstprövat understöd som fastställs så att det är i nivå med försörjningsstödet och syftar till att garantera ett sociokulturellt existensminimum. Nödvändigt existensminimum beviljas enligt "normalbehovet" (*Regelbedarfe*) på federal nivå som gäller för hela Tyskland. Faktiska boende- och uppvärmningskostnader täcks fullt ut, förutsatt att de är rimliga. Det auktoritativa normalbehovet beviljas som ett schablonbelopp som täcker kostnaderna för livsmedel, personlig hygien, hushållsutrustning och personliga vardagsbehov. Dessutom kan "tilläggsbehov" (*Mehrbedarfe*) (t.ex. för mat eller ensamstående föräldrar eller liknande) och särskilda förmåner beviljas. Den 1 januari 2011 omorganiserades systemet för minimiresurser när det gäller sociokulturellt existensminimum för barn, tonåringar och ungdomar (det så kallade utbildningspaketet). Genom detta paket beaktas behov som rör skolresor, anpassad skolmateriel, skolluncher, skoltransport, idrotts-, kultur- och fritidsaktiviteter samt i vissa fall studiestöd.

Så länge villkoren för att få minimiförmåner för arbetssökande är uppfyllda kan de i princip utbetalas under obegränsad tid, men generellt sett beviljas förmånen endast för sex månader i taget, sedan måste rätten omprövas.

Andra förmåner

När du är arbetslös inbetalar arbetslöshetsförsäkringen för din räkning

- avgifter till sjukförsäkringen (för möjlighet att överklaga i fråga om förmåner, se [avsnittet om hälso- och sjukvård](#)),
- avgifter till omvårdnadsförsäkringen,
- avgifter till pensionsförsäkringen.

Så länge du uppbär ersättning från arbetslöshetsförsäkringen är du också försäkrad mot vissa olycksfall.

Den tyska lagstiftningen innehåller inga regler om förtida pension. Inom flera branscher har man dock slutit kollektivavtal med möjlighet till förtida pension.

Tillgång till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsersättning

För att få arbetslöshetsersättning måste du vara registrerad som arbetslös på arbetsförmedlingen och ansöka om förmånen.

Du är skyldig att omedelbart och utan särskild anmodan meddela arbetsförmedlingen om det sker några förändringar av dina förhållanden, som kan påverka din rätt till förmåner (t.ex. att pension beviljas eller att du börjar arbeta).

Minimiförmåner för arbetssökande (arbetslöshetsersättning II/socialt tillägg)

Under den tid som förmånen utbetalas är du skyldig att efter anmodan anmäla dig hos den institution som är behörig i fråga om minimiförmånerna (det så kallade jobbcentret). Om man vägrar att infinna sig efter en sådan anmodan kan det innebära påföljder genom sänkta ersättningar.

När det gäller minimiförmåner för arbetssökande görs en särskild bedömning. Jobbcentret fattar beslut om ansökan. Även arbetsförmågan fastställs av jobbcentret. Vid överklagande ska du dessutom få ett expertutlåtande från detta jobbcenter. Jobbcentret har en extern enhet som bekämpar förmånsfusk.

Kapitel XI: Minimiresurser

Rätt till förmåner som rör minimiresurser

Social omsorg

Alla som är bosatta i Tyskland och som inte själva kan försörja sig med egna ekonomiska (inkomster eller förmögenhet) eller fysiska (arbetsförmåga) resurser, eller med hjälp av någon annan, har möjlighet att få social omsorg.

Lagstiftningen om social omsorg omfattar flera områden med olika förmåner för särskilda situationer. De förmåner som det handlar om här utgör en del av ett skattefinansierat system för inkomstprövade minimiförmåner för att säkerställa en rimlig levnadsstandard för behövande personer som är arbetsoförmögna och som inte tjänar tillräckligt mycket för att täcka behoven hos sin familj (*Bedarfsgemeinschaft*) eller som inte får nödvändigt stöd från andra personer. Personer som inte har fyllt 65 år och som inte kan försörja sig och som tillfälligt är arbetsoförmögna får försörjningsstöd (*Hilfe zum Lebensunterhalt*). Personer som har fyllt 65 eller som har fyllt 18 och som är totalt och varaktigt arbetsoförmögna av medicinska skäl kan få ett behovsbaserat pensionstillägg på grund av ålder respektive nedsatt arbetsförmåga (*Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung*). Arbetslösa som är arbetsförmögna och saknar resurser kan ansöka om minimiförmåner för arbetssökande (*arbeitslöshetsersättning II/socialt tillägg*).

Varje person i ett behörigt hushåll har rätt att ansöka om social omsorg i sin egen rätt. Det totala beloppet ökar med antalet familjemedlemmar. När förmånerna beräknas beaktas inkomster och förmögenhet för sökanden såväl som för maka/make eller partner som tillhör samma hushåll.

Bidrag för synskadade och vårdbidrag

Beroende på lagstiftningen i de olika delstaterna kan personer som är helt blinda eller synskadade under vissa omständigheter få ett bidrag för synskadade eller vårdbidrag från delstaten (*Landesblindengeld* och *Landespflegegeld*). I vissa delstater kan döva och personer med vissa grava funktionshinder också få vårdbidrag. Rätten till dessa bidrag bygger på att man är bosatt eller vistas stadigvarande i den berörda delstaten.

Omfattning

Social omsorg

Standardnivåerna (*Regelsätze*) fastställs av delstaterna. Vilket belopp standardnivåerna motsvarar varierar beroende på ålder och förmånstagarens ställning i hushållet. Sedan den 1 januari 2011 gäller följande "normalbehov" (*Regelbedarfe*) i hela Tyskland:

- Normalbehovet för familjeförsörjaren samt en ensamboende person: 374 euro.
- Normalbehovet för makar eller personer som lever och bor tillsammans: 337 euro.
- För en vuxen som inte bor i eget hushåll och inte heller i ett gemensamt hushåll som maka/make, partner eller i ett äktenskapsliknande partnerskap: 299 euro.
- För hushållsmedlemmar yngre än sex år: 219 euro.

- För hushållsmedlemmar mellan sex och 14 år: 251 euro.
- För hushållsmedlemmar äldre än 14 år: 287 euro.

Standardnivåerna kan kompletteras enligt följande:

- Tillägg som avser särskilda behov hos vissa grupper (t.ex. barn, enföräldersfamiljer, gravida kvinnor, personer som behöver extra näring på grund av vissa sjukdomar osv.).
- Engångsförmåner som inte ingår som schablonbelopp i standardnivån, t.ex. för startutrustning med kläder (även vid graviditet och födsel) eller startutrustning till bostaden (inklusive hushållsapparater).
- Utbildningspaketet (*Bildungs- und Teilhabepaket*) för barn och ungdomar, vilket särskilt täcker behov som rör skolresor, anpassad skolmateriel, skoltransport, skolluncher, idrotts-, kultur- och fritidsaktiviteter samt i vissa fall studiestöd.

Tillgång till förmåner som rör minimiresurser

Social omsorg

Den institution som ansvarar för social omsorg fattar beslut när det gäller ansökan om förmåner. Permanent fullständig arbetsoförmåga hos en person som krav för berättigande till ett behovsbaserat pensionstillägg vid reducerad inkomstförmåga (*Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung*) fastställs av den statliga pensionsförsäkringsinstitutionen. Den institution som ansvarar för social omsorg har en extern enhet som utreder levnads- och arbetssituationen i enskilda fall.

Kapitel XII: Långtidsvård

Rätt till långtidsvård

I Tyskland tillhandahålls förmåner som avser långtidsvård när behov av vård föreligger ("omvårdnadsbehov") inom ramen för det lagstadgade omvårdnadssystemet.

Den sociala långtidsvårdsförsäkringen (del XI i socialförsäkringslagen, *Sozialgesetzbuch SGB XI*) är en självständig socialförsäkringsgren som täcker risken för långtidsvård på liknande sätt som sjuk-, olycks-, arbetslöshets- och åldersförsäkringen. De många långtidsvårdsförmånerna bidrar till att minska den fysiska, psykiska och ekonomiska bördan för personer som är i behov av vård samt deras anhöriga, som en följd av behovet av långtidsvård, och hjälper dem att leva ett värdigt liv enligt sina egna önskemål trots vårdbehovet.

Alla som täcks av en lagstadgad eller privat sjukförsäkring täcks automatiskt och obligatoriskt av den lagstadgade eller privata omvårdnadsförsäkringen. Två års kvalifikationstid krävs för att man ska få rätt till förmåner från den lagstadgade omvårdnadsförsäkringen. Enligt den lagstadgade omvårdnadsförsäkringens villkor föreligger ett omvårdnadsbehov om personen till följd av fysisk, känslomässig eller psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning beräknas behöva långtidsstöd under minst sex månader för att klara det dagliga livets aktiviteter. Stödbehovet omfattar personlig hygien, matning, rörlighet samt allmän omsorg och hemhjälp. Förmånerna baseras inte på ålder eller inkomst, utan på hur mycket vård som behövs enligt bedömning av sjukvårdsläkare. Det innebär i princip att personen måste tillhöra minst kategori I för att kunna beviljas förmåner som avser långtidsvård. För vissa förmåner (så kallade lågtröskelersjudanden) ger ett mindre vårdbehov rätt till förmånen.

Personer med mindre vårdbehov (mindre än 90 minuter om dagen) eller personer med delförsäkring (*Teilkaskoversicherung*), vars begränsade förmåner inte täcker de verkliga kostnaderna, kan i vissa fall beviljas vårdförmåner från systemet för socialt bistånd.

Förmånerna som avser socialt bistånd, det så kallade vårdbiståndet, beviljas endast om det föreligger ett ekonomiskt beroendeförhållande, dvs. om personen med omvårdnadsbehov varken själv kan betala de totala vårdkostnaderna eller få denna vård från andra.

För anhörigvårdare och andra informella vårdare står den lagstadgade omvårdnadsförsäkringen för pensionsförsäkringsavgifter, olycksfallsförsäkring, avgifter till arbetslöshetsförsäkringen under omvårdnadsperioder samt andra stödförmåner, t.ex. gratis fortbildningskurser, möjlighet till vila och ersättare och så vidare.

Omfattning

Naturaförmåner

Utöver lagstadgad rätt till rådgivning omfattar naturaförmånerna huvudsakligen följande:

- Tillhandahållande av sjukvård i hemmet och hemhjälp från öppenvårdscentraler eller individuella vårdare.
- Ett schablonbelopp för kostnaderna för vård på behandlingshem (inbegripet korttidsvård (*Kurzzeitpflege*)).

(För kategori III uppgår naturaförmånerna till 1 510 euro (1 550 euro från och med den 1 januari 2012) och för särskilt svåra fall 1 918 euro.)

Förmånsbeloppet är beroende av omvårdnadsbehovet och fastställs i lagen.

Dessutom finns tilläggsförmåner som kompletterar vård i hemmet, exempelvis avlastningsvård (*Verhinderungspflege*), korttidsvård (*Kurzzeitpflege*) och dygnet runt-vård (*Tages- und Nachtpflege*).

Förmånerna för sjukvård i hemmet kan även kompletteras med hjälpmedel och utrustning för att underlätta tillhandahållandet av vård eller hushållsaktiviteter eller med åtgärder som förbättrar levnadsförhållandena.

Ytterligare vårdförmåner är tillgängliga för personer med ett stort allmänt vårdbehov (t.ex. personer med demens, funktionshindrade och psykiskt sjuka).

Förmånernas varaktighet är obegränsad så länge som villkoren för beviljande är uppfyllda.

Kontantförmåner

Om en person med vårdbehov själv vill ordna vården, kan han/hon begära en vårdersättning för att säkerställa nödvändig grundläggande vård och hemhjälp på lämpligt sätt. Beloppet för denna förmån varierar beroende på omvårdnadsbehov. För kategori III uppgår det till 685 euro (700 euro från och med den 1 januari 2012).

Kontantförmåner och naturaförmåner kan kombineras: om en person med omvårdnadsbehov endast begär en del av naturaförmånerna, har han eller hon också rätt att få en proportionerlig vårdersättning. Utöver rätten till dagvård behåller personen 50 % av respektive naturaförmån eller vårdersättning.

Man kan fritt välja mellan naturaförmåner och kontantförmåner.

Förmånernas varaktighet är obegränsad så länge som villkoren för beviljande är uppfyllda.

Tillgång till långtidsvård

Sjukvårdens läkarmottagning, som i princip består av läkare och specialiserad vårdpersonal, bedömer behovet av långtidsvård.

I samband med denna bedömning vägs fyra olika indikatorer in: personlig hygien, mat, rörlighet och skötsel av hushållet.

Bilaga : Institutioners adresser och telefonnummer samt användbara webbplatser

Ytterligare information om villkor och enskilda socialförsäkringsförmåner i Tyskland kan erhållas från de offentliga institutionerna inom socialförsäkringssystemet.

Frågor om hur förmånerna påverkas om man är försäkrad i två eller flera medlemsstater bör riktas till:

Lagstadgad sjukförsäkring och omvårdnadsförsäkring

GKV Spitzenverband, Abteilung
Deutsche Verbindungsstelle
Krankenversicherung – Ausland (DVKA)
[German liaison body for sickness insurance abroad]
Pennefeldsweg 12 c
53177 Bonn
Tfn. (49-228) 95300
<http://www.dvka.de>

Olycksfallsförsäkring

Deutsche Verbindungsstelle
Unfallversicherung – Ausland
[Central Federation of Industrial Employers' Liability Insurance Associations]
Alte Heerstr. 111
53757 Sankt Augustin
Tfn. (49-2241) 231 01
<http://www.dguv.de>

Arbetslöshetsförsäkring och barnbidrag

Bundesagentur für Arbeit
Federal Employment Agency]
Regensburger Straße 104
90478 Nürnberg
Tfn. (49-911) 179 0
<http://www.europaserviceba.de>
<http://www.arbeitsagentur.de>

Förbindelseorgan för den lagstadgade pensionsförsäkringen

Deutsche Rentenversicherung
<http://www.deutsche-rentenversicherung.de>

Grekland, Liechtenstein, Schweiz, Cypern
Deutsche Rentenversicherung Baden-Württemberg
76122 Karlsruhe
Tfn. (49-721) 825 0
And
70429 Stuttgart
Tfn. (49-711) 848 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bw.de>

Polen
Deutsche Rentenversicherung Berlin-Brandenburg
Knobelsdorffstr. 92
14059 Berlin
Tfn. (49-30) 3002 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-berlin-brandenburg.de>

Ungern,
Deutsche Rentenversicherung Mitteldeutschland
Kranichfelder Straße 3
99097 Erfurt
Tfn. (49-361) 482 0

Bulgarien
Deutsche Rentenversicherung Mitteldeutschland
Paracelsusstraße 21
06114 Halle
Tfn. (49-345) 213 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-mitteldeutschland.de>

Slovenien, Slovakien, Tjeckien
Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd
84024 Landshut
Tfn. (49-871) 81 0

Österrike
Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd
81729 München
Tfn. (49-89) 6781 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bayernsued.de>

Danmark, Finland, Norge, Sverige
Deutsche Rentenversicherung Nord
Ziegelstraße 150
23556 Lübeck
Tfn. 0451 485-0

Estland, Lettland, Litauen
Deutsche Rentenversicherung Nord
Platanenstr. 43
17033 Neubrandenburg
Tfn. (49-395) 370 0

Irland, Förenade kungariket
Deutsche Rentenversicherung Nord
Friedrich-Ebert-Damm 245
22159 Hamburg
Tfn. (49-40) 5300 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-nord.de>

Belgien, Spanien
Deutsche Rentenversicherung Rheinland
40194 Düsseldorf
Tfn. (49-211) 937 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-rheinland.de>

Frankrike, Luxemburg
Deutsche Rentenversicherung Rheinland-Pfalz
Eichendorffstraße 4-6
67346 Speyer
Tfn. (49-6232) 17 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-rlp.de>

Italien, Malta
Deutsche Rentenversicherung Schwaben
Dieselstr. 9
86154 Augsburg
Tfn. (49-821) 500 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-schwaben.de>

Portugal
Deutsche Rentenversicherung Nordbayern
Friedenstraße 12/14
97072 Würzburg
Tfn. (49-931) 802 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-nordbayern.de>

Island, Nederländerna
Deutsche Rentenversicherung Westfalen
Gartenstraße 194
48125 Münster
Tfn. (49-251) 238 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-westfalen.de>

Förbindelseorgan för samtliga länder när avgifter har betalats till försäkringsinstitutionen

Deutsche Rentenversicherung Bund
10704 Berlin
Tfn. (49-30) 865 1
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bund.de>

Förbindelseorgan för gruvarbetare, järnvägsarbetare och sjömän

Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See
[German pension insurance scheme for miners, railway workers and mariners]
Pieperstraße 14-28
44789 Bochum
Tfn. (49-234) 304 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-knappschaft-bahn-see.de>

Förbindelseorgan för ålderspension för jordbrukare

Spitzenverband der landwirtschaftlichen Sozialversicherung
[Paraplyorganisation för jordbrukares socialförsäkring]
Weißensteinstraße 70-72
34131 Kassel
Tfn. (49-561) 9359 - 0
<http://www.lsv.de>